

Siivola Heli

16.6.2025

Viite

Napsauta tähän ja kirjoita viite.

Yleisten asioiden neuvosto 24.6.2025

Yleisten asioiden neuvosto kokoontuu tiistaina 24.6.2025 Luxemburgissa. Suomea edustaa kokouksessa eurooppaministeri Joakim Strand.

Neuvosto jatkaa myöhemmin samalla viikolla kokoontuvan **kesäkuun Eurooppa-neuvoston valmistelua** keskustelemalla Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta. Päätelmäluonnosta ei ole vielä jaettu. Eurooppa-neuvoston aiheita ovat Ukraina, Lähi-itä, turvallisuus ja puolustus, kilpailukyky, EU maailmassa, muuttoliike, Moldova, Länsi-Balkan, sisäinen turvallisuus ja varautuminen.

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä materiaaliapua ja humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää ja Valko-Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa. EU:n tulee tavoitella kestävää ja oikeudenmukaista rauhaa tiiviissä yhteistyössä Ukrainan ja muiden kumppanien kanssa. Suomi tukee Ukrainan ja Moldovan EU-polkua.

Osana kansainvälistä yhteisöä Suomi jatkaa ponnisteluja vakauden lisäämiseksi Lähi-itään. Tämä on tarpeen myös laajempien kansainvälisten jännitteiden purkamiseksi. (VNS 3/2024 vp). EU:n on kaikilla toimillaan edistettävä rauhaa, vakautta ja siviilien suojelua Lähi-idässä. EU:n on tuettava kaikin tavoin paluuta tulitaukoon Gazassa sekä neuvotteluja panttivankien vapauttamiseksi ja sodan lopettamiseksi. Gaza on keskeinen osa Palestiinalaisaluetta, ja EU:n on edistettävä sen tulevaisuuden ratkaisemista kansainvälisen oikeuden mukaisesti. EU:n tulee edistää voimakkaasti humanitaarisen avun perillepääsyä koko Gazan alueella ja tuomita humanitaaristen periaatteiden ja kansainvälisen oikeuden vastaiset toimet, kuten avustuskuljetusten estäminen ja avun jakelun militarisointi.

Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi. Suomi tukee Euroopan puolustusteollisen ja teknologisen perustan vahvistamista ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Suomi pitää tärkeänä EU:n toimia puolustuksen ja suorituskykyjen vahvistamiseksi myös Naton puolustuksen ja pelotteen tukena.

Suomi tukee vahvasti EU:n varautumisunionistrategiaa. Strategian myötä ymmärrys Euroopan uhkaympäristöstä yhtenäistyy. Suomi katsoo, että strategia ja toimintasuunnitelman toimeenpano kehittävät jäsenmaiden ja unionin yhteistä varautumista tarkoituksenmukaisella tavalla.

Suomi pitää tärkeänä konkreettisia toimia sisämarkkinoiden vahvistamiseksi erityisesti palveluiden, tavaroiden ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden osalta ja korostaa kasvun hakemista mm. digitalisaatiosta. Suomi pitää erittäin tärkeänä Euroopan laajuisen pääomamarkkinan kehittämistä ja kannattaa pääomamarkkinaunionin loppuunsaattamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Suomi korostaa avoimen, sääntöperustaisen ja vastuullisen kansainvälisen kaupan merkitystä Euroopan kilpailukyvyille.

Neuvosto tarkastelee myös **eurooppalaisen ohjausjakson 2025** etenemistä ja toimittaa Eurooppa-neuvostolle horisontaalisen yhteenvetoasiakirjan yhdennetyistä maakohtaisista suosituksista. Suomi ottaa asian tiedoksi.

Lisäksi ministerit jatkavat **vuotuista oikeusvaltiovuoropuhelua** käymällä maakohtaisen keskustelun Suomen oikeusvaltiotilanteesta. Suomi jatkaa toimintaansa pitkäaikaisella linjallaan ja edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista ja korruption torjuntaa EU:ssa. Valtioneuvosto jakaa komission näkemyksen siitä, että oikeusvaltioperiaate on hyvin toimivan demokratian ja yksilön oikeuksien suojelun

edellytys. Oikeusvaltioperiaatteella on merkitystä kansalaisille ja yrityksille kaikkialla EU:ssa sekä EU:n toiminnan uskottavuudelle myös globaalisti sen toiminnassa kansainvälisten kumppanien kanssa.

Asialista:

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo

b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Muut kuin lainsäädäntöasiat

26. ja 27. kesäkuuta 2025 kokoontuvan Eurooppa-neuvoston valmistelu: päätelmät s. 3
Keskustelu

Eurooppalainen ohjausjakso 2025: horisontaalinen yhteenvetoasiakirja yhdenmetyistä maakohtaisista suosituksista s. 8

Hyväksyminen

Toimittaminen Eurooppa-neuvostolle

Vuotuinen oikeusvaltiovuoropuhelu: maakohtainen keskustelu s. 13
Keskustelu

Muut asiat

a) Tanskan tulevan puheenjohtajuuden painopisteet

Tuleva puheenjohtajavaltio esittelee

Valtioneuvoston kanslia

Muistio

EU/17/2025-VNK-36

Landes Sonja

11.6.2025

Eurooppa-neuvosto 26.-27. kesäkuuta 2025; päätelmäluonnos

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 24.6.2025

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Yleisten asioiden neuvosto valmistelee kesäkuun Eurooppa-neuvostoa (26.-27.6.2025) ja käy keskustelun Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta.

Tätä muistiota laatiessa päätelmäluonnosta ei ole vielä jaettu jäsenvaltioille.

Suomen kanta

Tämänhetkisten tietojen mukaan kesäkuun Eurooppa-neuvoston asialistalla ovat Ukraina, Lähi-itä, Euroopan puolustus ja turvallisuus, EU maailmassa, kilpailukyky, muutto-liike, Moldova, Länsi-Balkan, sisäinen turvallisuus, varautuminen sekä muut aiheet kuten ajankohtaiset ulkosuhdeaiheet.

Ukraina

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan.

Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä materiaaliapua ja humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. (UTP 41/2023, UTPJ 12/2024) Vahvan sotilaallisen tuen jatkuminen Ukrainalle edellyttää nopeita toimia EU:n puolustusteollisen pohjan vahvistamiseksi. (E33/2025).

Suomi korostaa, että EU:n kunnianhimon tason tulisi säilyä korkeana Ukrainan tukemisessa. EU:n on luotava pidemmän aikavälin näkymä Ukrainan tukemiseen ja parannettava avun ennakoitavuutta. (UTP 42/2023 vp) Suomi pitää tärkeänä, että Ukrainan tukea koskevat toimenpiteet toteutetaan nopeasti, joustavasti ja Ukrainan tarpeet huomioon ottaen. (UTP 41/2023 vp) Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi ja siihen kytkeytyen Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi. (E 21/2025 vp)

EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää ja Valko-Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa. Suomi pitää tärkeänä pakotteiden tehokasta toimeenpanoa ja pakotteiden kiertämisen estämistä. Suomen tavoitteena ovat mahdollisimman kattavat sektoripakotteet.

Euroopan unionin tulee tavoitella kestäväää ja oikeudenmukaista rauhaa tiiviissä yhteistyössä Ukrainan ja muiden kumppanien kanssa.

Suomi tukee Ukrainan EU-polkua.

Lähi-itä

Osana kansainvälistä yhteisöä Suomi jatkaa ponnisteluja vakauden lisäämiseksi Lähi-itään. Tämä on tarpeen myös laajempien kansainvälisten jännitteiden purkamiseksi. (VNS 3/2024 vp)

EU:n on kaikilla toimillaan edistettävä rauhaa, vakautta ja siviilien suojelua Lähi-idässä. EU:n tuki kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kunnioittamiselle ja siviilien suojelulle on keskeistä. EU:n tulee edistää kansainvälisen oikeuden mukaisia ratkaisuja alueen konflikteihin.

EU:n on tuettava kaikin tavoin paluuta tulitaukoon Gazassa sekä neuvotteluja panttivankeiden vapauttamiseksi ja sodan lopettamiseksi. On tärkeää pyrkiä sopimukseen, joka toimii pohjana Gazan vakauttamiselle ja jälleenrakentamiselle sekä askeleena kohti kestäväää rauhaa Israelin ja palestiinalaisten välille.

Gaza on keskeinen osa Palestiinalaisaluetta, ja EU:n on edistettävä sen tulevaisuuden ratkaisemista kansainvälisen oikeuden mukaisesti. Gazan aluetta ei tule pienentää, eikä sen väestöä pakottaa siirtymään pois alueelta. EU:n tulee tarkastella avoimesti Arabimaiden Gazan tulevaisuutta ja jälleenrakennusta koskevaa suunnitelmaa sekä mahdollisuuksia tukea arabimaiden ehdotusta.

EU:n tulee edistää voimakkaasti humanitaarisen avun perillepääsyä koko Gazan alueella ja tuomita humanitaaristen periaatteiden ja kansainvälisen oikeuden vastaiset toimet, kuten avustuskuljetusten estäminen ja avun jakelun militarisointi.

Euroopan puolustus ja turvallisuus

Suomi katsoo, että Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat merkittävät toimintaympäristön muutokset ovat johtaneet korostuneeseen tarpeeseen kehittää ja parantaa Euroopan so-tilaallisia suorituskykyä sekä laadullisesti että määrällisesti.

Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi. (E 21/2025 vp)

Suomi tukee Euroopan puolustusteollisen ja teknologisen perustan vahvistamista ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. (UJ 47/2023)

Vahvistettaessa Euroopan puolustusta Suomi painottaa erityisesti maataistelukykyä, sotilaallisen liikkuvuuden parantamista sekä ilma- ja ohjuspuolustusta. (E 33/2025 vp)
Eurooppalaisen puolustuksen vahvistamisessa on keskeistä, että tukea suunnataan nimenomaisesti itäisen etulinjan maille. (E 21/2025 vp)

Suomi suhtautuu myönteisesti komission esittämään ReArm Europe -suunnitelmaan eurooppalaisen puolustuksen vahvistamiseksi poikkeuksellisessa turvallisuustilanteessa. (E 21/2025 vp)

Suomi tukee ehdotusta poikkeukselliseksi ja väliaikaiseksi SAFE-rahoitusvälineeksi. Suomi korostaa ehdotetun välineen väliaikaista luonnetta ja rahoituksen kohdentamista kriittisiin suorituskykyalueisiin. (E 21/2025 vp)

Huomioiden Euroopan muuttunut turvallisuustilanne, Suomi pitää EU:n finanssipoliittisten sääntöjen mukaista kansallisten poikkeuslausekkeiden määräaikaista ja koordinoitua aktivoimista tarkoituksenmukaisena lähestymistapana EU-jäsenvaltioiden puolustusmenojen kasvattamiseksi, huomioiden myös jäsenvaltioiden velkakestävyys. (E 21/2025 vp)

Suomi pitää tärkeänä EU:n toimia puolustuksen ja suorituskykyjen vahvistamiseksi myös Naton puolustuksen ja pelotteen tukena. (E 21/2025 vp)

Suomi edistää toimia, joilla varmistetaan Yhdysvaltojen sitoutuminen euroatlanttiseen turvallisuuteen. Suomi pitää tärkeänä, että yhteisiin uhkiin vastaamiseksi syvennetään puolustusyhteistyötä ja kansainvälistä yhteistyötä samanmielisten eurooppalaisten kumppaneiden kanssa. (E 33/2025 vp)

EU maailmassa

Suomen näkemyksen mukaan EU:n tulee olla vahvempi geopoliittinen toimija, sillä Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa yhdistettynä kiristyvään suurvaltakilpailuun on muuttanut Euroopan turvallisuusympäristöä nopeasti, merkittävästi ja pitkäkestoisesti. (E 58/2023 vp)

Suomi jatkaa aktiivista toimintaansa EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja puolustusyhteistyön syventämiseksi sekä EU:n globaalin roolin vahvistamiseksi. (VN 33/2024)

Kilpailukyky

Suomen näkemyksen mukaan EU:n strateginen kilpailukyky perustuu unionin omien vahvuuksien edelleen kehittämiseksi ja markkinaehtoisille ratkaisuille. Keskiössä ovat toimit, vapaaseen liikkuvuuteen perustuvat sisämarkkinat sekä tehokas valtiontuki- ja kilpailupolitiikka, jotka osaltaan edistävät ennustettavuutta ja suotuisaa investointiympäristöä.

Suomi pitää tärkeänä konkreettisia toimia sisämarkkinoiden vahvistamiseksi erityisesti palveluiden, tavaroiden ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden osalta ja korostaa kasvun hakemista mm. digitalisaatiosta. (E 58/2023 vp)

Suomi pitää erittäin tärkeänä Euroopan laajuisen pääomamarkkinan kehittämistä ja kannattaa pääomamarkkinaunionin loppuunsaattamiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Suomi edistää pääomamarkkinaunionia ja pankkiunionin saattamista loppuun niin, ettei se lisää Suomen ja suomalaisen pankkijärjestelmän yhteisvastuuta.

Suomi korostaa avoimen, sääntöperustaisen ja vastuullisen kansainvälisen kaupan merkitystä Euroopan kilpailukyvyille. (E 58/2023 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että kauppapolitiikan, taloudellisen turvallisuuden toimenpiteiden, innovaatioiden ja kansainvälisten kumppanuuksien avulla vahvistetaan eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä. (E 15/2025 vp.)

Muuttoliike

Suomi korostaa EU:n muuttoliikekysymyksissä kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa toimia edistetään niin EU:n sisällä kuin suhteissa kolmansiin maihin.

Suomi edistää määrätietoisesti ratkaisuja, joilla estettäisiin ulkoisten toimijoiden mahdollisuuksia käyttää muuttoliikettä unioniin kohdistuvan vaikuttamisen välineenä. (E 58/2023 vp)

Moldova

Suomi tukee Moldovan EU-polkua. Suomi pitää tärkeänä EU:n tukea Moldovan tarvitsemille uudistuksille, maan vakauden vahvistamiseksi sekä liittymisneuvotteluiden edistämiseksi.

Länsi-Balkan

Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan aiheuttama Euroopan ulko- ja turvallisuuspoliittisen tilanteen muutos korostaa entisestään EU:n ja Länsi-Balkanin maiden kumppanuuden merkitystä.

Suomi pitää ensisijaisen tärkeänä, että laajentuminen vahvistaa Euroopan unionia ja vaukuttaa Eurooppaa. (E 58/2023 vp)

Sisäinen turvallisuus

Sisäisen turvallisuuden alalla on jatkuvasti ennakoitava ja kehitettävä viranomaisten toimintaedellytyksiä vastata muuttuviin turvallisuusuuhkiin ja suojata kansalaisten turvallisuutta. EU-tason toimet unionin sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseksi ovat keskeisiä. Rajat ylittäviin ilmiöihin voidaan vastata parhaiten rajat ylittävällä toiminnalla ja yhteistyöllä. (E 39/2025 vp)

Varautuminen

Suomi pitää erityisen tärkeänä, että Euroopan unionin varautumista ja kriisitoiminnan kokonaisvaltaista, koordinoitua ja kaikki uhat kattavaa lähestymistapaa, mukaan lukien EU:n varautumisstrategia, edistetään Eurooppa-neuvoston maaliskuun 2024 päätelmien mukaisesti.

Suomi tukee vahvasti EU:n varautumisunionistrategiaa. EU:n varautumisunionistrategia ja toimintasuunnitelma vastaavat sekä lähtökohdiltaan että sisällöltään hyvin Suomen ajattelua ja tavoitteita. Strategian myötä ymmärrys Euroopan uhkaympäristöstä yhtenäistyy. Suomi katsoo, että strategia ja toimintasuunnitelman toimeenpano kehittävät jäsenmaiden ja unionin yhteistä varautumista tarkoituksenmukaisella tavalla. (E 35/2025 vp).

Pääasiallinen sisältö

Ukrainan osalta Eurooppa-neuvoston on tarkoitus käsitellä Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaa vastaan sen kaikissa ulottuvuuksissa sekä unionin jatkuvaa tukea Ukrainalle ja sen kansalle.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus käsitellä Lähi-idän ajankohtaista kehitystä.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus palata puolustus - ja turvallisuuskysymyksiin. Sen on tarkoitus seurata aiempien päätelmiensä täytäntöönpanon edistymistä. Eurooppa-neuvosto kehotti aiemmin nopeuttamaan kaikkien toimintalinjojen käsittelyä Euroopan puolustusvalmiuden vahvistamiseksi ratkaisevasti seuraavien viiden vuoden aikana. Eurooppa-neuvoston odotetaan keskittyvän erityisesti toimiin rahoituksen mobilisointiseksi, kriittisten suorituskykypuutteiden korjaamiseksi ja Euroopan puolustusteknologian ja teollisen perustan vahvistamiseksi kaikkialla unionissa.

Osana keskustelua EU:n roolista maailmassa Eurooppa-neuvoston on tarkoitus keskustella tulevien huippukokousten valmistelusta kolmansien maiden kanssa ja suhteista kumppaneihin tämänhetkisen maailmanpoliittisen ja taloudellisen tilanteen valossa.

Kilpailukyvyyn osalta Eurooppa-neuvoston on tarkoitus vaihtaa näkemyksiä talouskehityksestä sekä tarkastella aiempien päätelmien pohjalta kilpailukykyä ja sisämarkkinoita vahvistavien toimien edistymistä.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus keskustella eurooppalaisesta ohjausjaksosta.

Muuttoliikkeen osalta Eurooppa-neuvoston on tarkoitus tarkastella muuttoliikettä koskevien päätelmien täytäntöönpanon edistymistä.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus keskustella Moldovan tasavallan ja Länsi-Balkanin tilanteista, sisäisestä turvallisuudesta, varautumisesta sekä muiden asioiden alla ajankohdaisista ulkosuhdeaiheista.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen käsittely 16.- 17.6.2025

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.6.2025

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Sonja Landes / VNK
p. 0295 161 104

VAHVA-tunnus

EU/17/2025

Liitteet

Viite

Napsauta tähän ja kirjoita viite

Yleisten asioiden neuvosto 24.6.2025 – Eurooppalainen ohjausjakso 2025: Horisontaalinen yhteenvetoasiakirja maakohtaisista suosituksista

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 24.6.2025, Luxemburg

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio julkaisi 4.6.2025 maakohtaiset suositukset osana vuoden 2025 eurooppalaisen ohjausjakson kevätpakettia. Asiakohdassa hyväksytään puheenjohtajavaltio Puolan laatima yhteenvetoasiakirja, joka käsittelee maakohtaisten suositusten horisontaalisia näkökulmia.

Yhteenvetoasiakirjaa on valmisteltu talous- ja rahoituskomiteassa talous- ja finanssipoliitiikan osalta 12.6.2025 ja työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisten näkökohtien osalta työllisyyden ja sosiaalisen suojelun komiteoissa 14.6.2025.

Yhteenvetoasiakirja hyväksytään Coreper-komiteassa 18.6.2025. TSTK-neuvosto hyväksyy yhteenvetoasiakirjan työllisyyttä, osaamista ja sosiaalisia näkökohtia koskevilta osin 20.6.2025 ja Ecofin-neuvosto hyväksyy yhteenvetoasiakirjan talous- ja finanssipoliittikkaa koskevat osat 20.6.2025, ennen lopullista hyväksyntää Eurooppa-neuvostossa 26.–27.6.2025.

Suomen kanta

Suomi ottaa asian tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltio Puola on laatinut horisontaalisen yhteenvedon asiakirjan maakohtaisista suosituksista. Muistio toimii lähtökohtana poliittiselle keskustelulle Euroopan taloudesta ennen maakohtaisten suositusten hyväksymistä neuvostossa 8. heinäkuuta 2025.

Ennen maakohtaisista suosituksia käytävää keskustelua ja niiden hyväksymistä muistio pyrkii edistämään poliittista keskustelua Euroopan taloudellisesta ja sosiaalisesta tilanteesta, ja siinä esitetään yksityiskohtaisesti maakohtaisissa suosituksissa esitetyt ajankohtaiset haasteet ja poliittiset keinot kilpailukyvyn parantamiseksi. Keskustelussa korostetaan maakohtaisten suositusten keskeistä roolia Euroopan unionin talous- ja työllisyyspolitiikan koordinaation edistämisessä sekä neuvoston vakiintunutta roolia ohjausjaksossa.

Puheenjohtajavaltio ehdotti tätä poikkeuksellista lähestymistapaa, joka poikkeaa eurooppalaisesta ohjausjakson vakiintuneista käytännöistä kevätpaketin myöhästyneen julkaisemisen (4.6.) vuoksi, jotta suosituksia on mahdollista käsitellä 26.–27. kesäkuussa pidettävässä Eurooppa-neuvoston kokouksessa.

Puheenjohtajavaltion laatima muistio perustuu komission vuoden 2025 eurooppalaisen ohjausjakson osana julkaistun kevätpaketin sisältöön. Vuoden 2025 ohjausjakson teemana on kestävyys ja kilpailukyvyn vahvistaminen maailmanlaajuisen epävarmuuden keskellä. Muistiossa todetaan, että EU:n talouden ennustetaan kasvavan tasaisesti tulevina vuosina tilanteessa, jossa kansainvälisen kaupan ja turvallisuustilanne heiluvat maailmanlaajuisesti. Kasvu perustuu erityisesti vahvoihin työmarkkinoihin ja hidastuvaan inflaation, jotka tukevat reaali-palkkojen elpymistä ja vahvistavat kysyntää. Geopoliittiset jännitteet ja kansainvälisen kaupan häiriöt uhkaavat kuitenkin talouden kasvua. Euroopan rahoitussektori pysyy edelleen vahvana näiden haasteiden edessä ja varmistaa rahoituksen vakaan tarjonnan taloudelle.

Kilpailukykyä vahvistavat politiikkatoimet ovat keskeisiä EU:n talouden kasvun kiihdyttämiseksi ja kestävästä hyvinvoinnista edistämiseksi. EU:n taloudellinen strategia ensisijaisesti painottaa puuttumista rakenteellisiin esteisiin, jotka heikentävät kilpailukykyä. Tuottavuuden kasvu on jäänyt jälkeksi, mikä vaimentaa innovaatioita. Lisäksi sääntelyn monimutkaisuus ja hallinnollinen taakka ovat merkittäviä esteitä erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten investoinneille. Lisäksi osaavan työvoiman tarjonta rajoittaa taloudellista toimintaa ja vaimentaa uusien innovaatioiden syntyä ja tuottavuutta, samaan aikaan kun korkeat energian hinnat ja yksityisen rahoituksen rajoitettu saatavuus vahvistavat näitä haasteita. Geopoliittinen ympäristö vaikuttaa myös investointeihin infrastruktuurihankkeiden viivästyessä puutteellisen suunnittelun ja muuttuvien politiikan painopisteiden vuoksi.

Eurooppalainen ohjausjakso on keskeinen kansallisten uudistusten ja investointien koordinaation työkalu, joka varmistaa, että ne heijastavat EU:n laajuisia tavoitteita samalla keskittyen samalla kansallisiin tarpeisiin. Maakohtaiset suositukset pyrkivät tarjoamaan yksityiskohtaisia ja yhdenmukaista politiikan ohjeistusta, joka on yksilöity jokaisen jäsenmaan omiin haasteisiin samalla, kun kunnioitetaan jäsenvaltioiden tarvittavaa vapautta toteuttaa politiikkatoimia. Vuoden 2025 maaraportit esittävät kattavan analyysin taloudesta, työllisyydestä ja sosiaalisesta kehityksestä kilpailukykykompassin ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden mukaisesti. Maaraportit toimivat perustana maakohtaisille suosituksille, ja ne sisältävät arviot aikaisempien suositusten toimeenpanon edistymisestä ja suositusten yhteensopivuudesta finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.

Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan aiheuttamien haasteiden vuoksi Euroopan täytyy lisätä puolustuksen kyvykkyyttä ja rakentaa vahva teollinen pohja. Tätä

taustaa vasten 16 jäsenmaata on pyytänyt kasvu- ja vakaussopimuksen mukaisen kansallisen poikkeuslausekkeen aktivointia kasvattaakseen puolustusmenojaan EU:n finanssipoliittisten sääntöjen puitteissa. Nämä pyynnöt otetaan huomioon jäsenmaiden keskipitkän aikavälin suunnitelmien toimeenpanon edistymistä koskevissa tarkasteluissa ja uusien talouspolitiikan sääntöjen noudattamista koskevissa arvioissa, jotka sisältyvät kevät-pakettiin. Neuvoston heinäkuussa käynnistämän kansallisen poikkeuslausekkeen pitäisi helpottaa siirtymistä rakenteellisesti korkeampiin puolustusmenoihin jäsenvaltioissa ja samalla varmistaa julkisen velan kestävyys.

Julkisen talouden seuranta

Kevätpaketin 2025 myötä ensimmäinen vuotuinen julkisen talouden seurantajakso uudistetun vakaus- ja kasvusopimuksen aikana tulee päätökseen. Tämä sisältää perusteelliset arviot jäsenmaiden nettomenojen kasvua koskevien suositusten noudattamisesta sekä uudistuksista ja investoinneista, joihin useiden maiden finanssipoliittisen sopeutuksen pidentäminen perustuu. Liiallisten alijäämien menettelyssä (*Excessive Deficit Procedure, EDP*) olevien maiden osalta implementoinnin arvioinnit varmistavat, että korjaavia toimia on tehty tehokkaasti. Kokonaisvaltainen lähestymistapa julkisen talouden seurantaan korostaa näiden arvioiden merkitystä keskeisinä toimina laajemmassa talouden seurannassa.

Muistiossa todetaan, että rakenteellisia uudistuksia tarvitaan julkisen talouden kestävyysden varmistamiseksi pitkällä aikavälillä. Useiden jäsenmaiden suositellaan tekävän toimia pitkäaikaishoivan kustannustehokkuuden lisäämiseksi, terveydenhuollon pitkän aikavälin kestävyysden varmistamiseksi ja eläkejärjestelmän turvaamiseksi. Verotuksen osalta ehdotetaan verojärjestelmän yksinkertaistamista, eri tuloluokista saatavien varallisuustulosten verotuksen yhdenmukaistamista, verotuksen noudattamisen parantamista, verotukien rajoittamista, ja veropohjan laajentamista. Joitain jäsenvaltioita suositellaan vähentämään pienituloisiin työntekijöihin kohdistuvaa verorasitusta järjestelmän oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi sekä poistamaan negatiivisia kannustimia työntekoon, kuten parantamaan eläkeikää lähestyvien työntekijöiden kannustimia jatkaa työntekoa. Joitakin jäsenvaltioita suositellaan lisäksi vahvistamaan julkisten menojen laatua varmistamalla julkisen kulutuksen tehokkuus esimerkiksi menokartoitusten avulla, sekä vahvistamaan julkisia investointeja esimerkiksi etupainottamalla kypsässä vaiheessa olevia investointiprojekteja sekä edistämällä yksityisten investointien kasvua.

Kilpailukyky

Kilpailukyvyyn vahvistaminen on EU:n talouspolitiikan ytimessä. Komission julkaisema kilpailukykykompassi asettaa tavoitteita toimia, jotka ohjaavat komission työtä seuraavan viiden vuoden ajan. Näihin kuuluvat innovaatiovajeen kiinnikurominen, liiallisten riippuvuuksien vähentäminen, turvallisuuden parantaminen ja hiilestä irtautumisen edistäminen. Kilpailukyvyyn tukemiseksi kaikilla talouden sektoreilla kilpailukykykompassi esittelee viisi horisontaalista tekijällä, jotka pyrkivät luomaan suotuisan taloudellisen ympäristön vahvistamaan Euroopan kilpailukykyä. Näihin kuuluvat sääntelykehysten yksinkertaistaminen hallinnollisen taakan vähentämiseksi sekä nopeuden ja joustavuuden lisäämiseksi, yhteismarkkinoiden tarjoamien mahdollisuuksien täysimittainen hyödyntäminen vähentämällä olemassa olevia esteitä, parantamalla rahoituksen saatavuutta mukaan lukien säästö- ja investointiunionin kautta, tukemalla osaamisen kehittämistä ja laadukkaita työpaikkoja ja samanaikaisesti turvaamalla sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumisen, ja edistämällä politiikan koordinaation sekä EU:n että kansallisella tasolla.

Korkeat energian hinnat aiheuttavat lisäksi merkittäviä esteitä vaikuttamalla energiaintensiivisen teollisuuden katteisiin. Maakohtaiset suositukset korostavat myös vihreän siirtymän edistämisen tärkeyttä vähentämällä riippuvuutta fossiilista polttoaineista ja kiihdyttämällä siirtymää vähähiiliseen ja päästöttömään talouteen edistämällä

teknologianeutraaliuutta, uusiutuvaa energiaa, parantamalla energiatehokkuutta sekä ja verkkokapasiteettia, mukaan lukien rajan ylittävät siirtoyhteydet, ja lisäämällä energiavarmuutta. Maakohtaiset suositukset esittävät lisäksi tarpeen poistaa fossiilisten polttoaineiden tuet vähitellen käytöstä, tukea kestävästä liikennettä, puuttua vihreään osaamiseen liittyvään työvoimapulaan ja tukea kiertotalouden kehitystä.

Työllisyys, osaaminen ja sosiaaliset näkökohdat

Eurooppalaisen ohjausjakson kevätpaketti 2025 julkaistiin tilanteessa, jossa EU:n työmarkkinat ovat vahvat, osaamiselle on jatkuvaa kysyntää ja köyhyyden sekä syrjäytymisen riskit pysyvät vakaina. Komission maakohtaiset suositukset korostavat Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toteuttamisen tärkeyttä kohti oikeudenmukaisempaa ja kilpailukykyisempää yhteiskuntaa. Ehdotukset maakohtaisiksi suosituksiksi huomioivat myös sosiaalisen lähentymisen kehikon (SCF) havainnot.

EU:n työllisyysaste oli ennätysellinen (75,8 % vuonna 2024), ja EU on matkalla saavuttamaan vuoden 2030 tavoitteen (78 %). Työvoimapula on kuitenkin laajaa, erityisesti terveydenhuollossa, rakentamisessa, kuljetuksessa, ICT:ssä ja tekniikassa. Tätä varten suositukset huomioivat erityisesti täyden aliedustettujen ryhmien täyden työmarkkinapotentiaalin hyödyntämistä, tuottavuuden vahvistamista sekä ylöspäin suuntautuvan lähentymisen mahdollistamista. Esityksissä työllisyyttä koskeviksi maakohtaisiksi suosituksiksi suositetaan: aktiivisten työmarkkinapolitiikan tukemista, verotuksen ja sosiaaliturvajärjestelmien kehittämistä työntekijöiden kannustamiseksi, koulutuksen ja osaamisen kehittämistä sekä työolojen parantamista. Myös laillista maahanmuuttoa tulisi hyödyntää tehokkaammin.

Osaamisen ja koulutuksen osalta esiin nousee pikainen tarve toimenpiteille, sillä EU-tasolla ollaan vielä kaukana aikuiskoulutukseen osallistumisen tavoitteesta (60 % vuoteen 2030 mennessä, 39,5 % vuonna 2022). Perustaitojen viimeaikainen heikentyminen on erityisen hälyttävää. Esityksissä maakohtaisiksi suosituksiksi suositetaan panostuksia koulutusjärjestelmiin, erityisesti perustaitojen, digitaalisen osaamisen ja STEM-alojen (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet, matematiikka) vahvistamiseen, sekä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien lisäämistä.

Köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien määrä on vähentynyt vain vähän (1,6 miljoonaa vuodesta 2019) ja erityisesti lapsiköyhyyttä koskevan tavoitteen saavuttamisesta ollaan vielä hyvin kaukana. Myös tietyillä alueilla kehitys on ollut heikkoa. Esityksissä maakohtaisiksi suosituksiksi suositetaan mm. sosiaaliturvan ja palvelujen, kuten terveydenhuollon, pitkäaikaishoidon ja asumisen, parantamista. Asumiskustannukset ovat edelleen suuri haaste, ja erityisesti sosiaalisen asuntotuotannon puute lisää kodittomuuden riskiä, ja erityisesti tämä nostetaan sellaiseksi asiaksi, joka vaatii useiden maiden osalta pikaisia toimenpiteitä.

Johtopäätöksenä painotetaan, että ohjausjakso toimii EU:n politiikkakoordinaation keskeisenä välineenä, ja siten tukee kilpailukykyä ja taloudellista kestävyyttä. Tältä näkökannalta maakohtaiset suositukset tarjoavat jäsenmaille yhteisen suunnan tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 121 artiklan 2 kohta ja 148 artiklan 4 kohta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriö
 Sosiaali- ja terveysministeriö
 Valtiovarainministeriö

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen käsittely 16.-17.6.2025

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.6.2025

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Council of the European Union. (10.3.2025). European Semester 2025 - Updated roadmap. 15357/1/24 REV 1

Council Presidency. Preparation of the political discussion in the Council and European Council on the Country-Specific Recommendations (CSRs) and the European Semester package (spring 2025).

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

STM/SVO, neuvotteleva virkamies Jere Päivinen, p. +358 295 163 614
 VM/KO, erityisasiantuntija Julia Niemeläinen, p. +358 295 530 054
 VM/KO, neuvotteleva virkamies Olli Palmén, p. +358 295 530 593

VAHVA-tunnus

EU/718/2025

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Valtioneuvoston kanslia

Perusmuistio

EU/363/2024-VNK-47

Peltoniemi Maria

12.6.2025

Yleisten asioiden neuvosto 24.6.2025; neuvoston vuosittainen oikeusvaltiovuoropuhelu, maakohtainen keskustelu

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 24.6.2025

Eduskuntatunnus

E 17/2019 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komission 24.7.2024 antama tiedonanto ”Oikeusvaltiokertomus 2024 – Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa” (COM(2024) 800 final) sisältää komission viidennen vuotuisen oikeusvaltiokertomuksen. Kertomus koostuu EU:n tilannetta kokonaisuutena tarkastelevasta tiedonannosta, jossa esitetään yhteenveto jäsenvaltioiden oikeusvaltiotilanteesta ja EU:n tasolla tapahtuneesta merkittävästä kehityksestä, sekä jokaista jäsenvaltiota koskevasta maakohtaisesta luvusta (27 kpl). Maaluvut sisältävät kutakin tarkasteltua jäsenvaltiota koskevat maakohtaiset suositukset, ja komissio on myös arvioinut jäsenvaltioiden edistymistä edellisen vuoden oikeusvaltiokertomukseen sisällyttyjen suositusten noudattamisessa. Lisäksi vuoden 2024 kertomus sisältää ensimmäistä kertaa maaluvut myös neljästä laajentumisprosessissa pisimmälle edenneestä ehdokasmaasta Albaniasta, Montenegrosta, Pohjois-Makedoniasta ja Serbiasta. Laajentumismaille ei kuitenkaan ole annettu oikeusvaltioraportin yhteydessä suosituksia, sillä nämä annetaan vuotuisen laajentumispaketin yhteydessä.

Kesäkuun yleisten asioiden neuvostossa on tarkoitus keskustella oikeusvaltiokertomuksen Suomen maaluvusta. Suomen maalukua oli tarkoitus käsitellä jo edellisessä yleisten asioiden neuvostossa 27.5.2025, mutta aikataulusyistä sen käsittely siirtyi kesäkuulle ja

27.5.2025 käsiteltiin vain Slovakian, Ruotsin ja Belgian maaluvut. Tätä edellisen kerran maakohtainen dialogi järjestettiin 28.1.2025, jolloin käsiteltiin Unkarin, Portugalin, Romanian ja Slovenian maakohtaiset luvut. Vuoden 2024 oikeusvaltiokertomuksen yleisestä osasta käytiin keskustelu viime syyskuun (24.9.2024) yleisten asioiden neuvostossa. Suomen maalukua on käsitelty edellisen kerran vuoden 2022 oikeusvaltiokertomuksen pohjalta helmikuussa 21.2.2023.

Suomen kanta

Seuraava kanta on muodostettu eduskuntaselvityksessä EJ 9/2024 vp – E 17/2019 vp:

Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvoyhteisö. Oikeusvaltiokysymysten osalta Suomi jatkaa toimintaansa pitkäaikaisella linjallaan ja edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista ja korruption torjuntaa EU:ssa. Valtioneuvosto jakaa komission näkemyksen siitä, että oikeusvaltioperiaate on hyvin toimivan demokratian ja yksilön oikeuksien suojelun edellytys. Oikeusvaltioperiaatteella on merkitystä kansalaisille ja yrityksille kaikkialla EU:ssa sekä EU:n toiminnan uskottavuudelle myös globaalisti sen toiminnassa kansainvälisten kumppanien kanssa. Onkin tärkeää, että unionissa jatketaan määrätietoisesti työtä oikeusvaltioperiaatteen ja unionin yhteisten arvojen ylläpitämisessä, sillä tämän avulla parannetaan eurooppalaisten demokratioiden häiriönsietokykyä ja keskinäistä luottamusta.

Oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen edellyttää oikeusvarmuutta, demokratian ja perusoikeuksien suojelua sekä riippumattomien ja puolueettomien tuomioistuimien takaamaa tehokasta oikeussuojaa. Oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen on edellytys jäsenvaltioiden keskinäisluottamukselle EU:n sisämarkkinoilla ja se osaltaan varmistaa investointeja suosivan toimintaympäristön toteutuminen. Valtioneuvosto katsoo, että oikeusvaltioon liittyvien ongelmien sisämarkkinavaikutusten sisällyttäminen oikeusvaltiokertomukseen on kannatettavaa ja edistää mahdollisten haasteiden tunnistamista ennakkollisesti. Raportoinnin kehittämisessä huomiota tulisi kuitenkin kiinnittää tarpeettomien päällekkäisyyden välttämiseen.

Komission vuosittainen oikeusvaltiokertomus on keskeinen työväline oikeusvaltioperiaatteen edistämisessä Euroopan unionissa. Valtioneuvosto yhtyy komission näkemykseen siitä, että oikeusvaltiokertomuksen ja sen mahdollistaman vuoropuhelun avulla on edistetty myönteistä oikeusvaltiokehitystä jäsenvaltioissa. Valtioneuvosto panee huolestuneena merkille, että unionissa on edelleen maita, joissa on yhä järjestelmätason ongelmia.

Valtioneuvosto pitää arvokkaana komission tekemää työtä oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämiseksi ja oikeusvaltiovälineiden kehittämiseksi. Jotta unioni voi vastata tehokkaasti myös muuttuviin oikeusvaltiohaasteisiin, on tärkeää, että oikeusvaltiovälineitä kehitetään tarvittaessa myös vastaisuudessa. On kuitenkin oleellista, että EU:n jo olemassa olevia oikeusvaltiovälineitä käytetään tehokkaasti ja toisiaan täydentävästi. Valtioneuvosto korostaa, että unionin budjetista saatava rahoitus linkitetään tiiviisti oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen, varojen väärinkäytön vastaisiin toimiin ja korruption ehkäisemiseen. Tältä osin valtioneuvosto suhtautuukin myönteisesti komission tavoitteeseen tiivistää myös oikeusvaltiokertomuksen suositusten ja EU:n budjetista osoitetun rahoituksen välistä yhteyttä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että oikeusvaltiokertomukseen pohjautuvia keskusteluja käydään yleisten asioiden neuvostossa ja oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa, sekä tarvittaessa myös muissa neuvoston kokoonpanoissa. Eri neuvostokokoonpanoissa käytävät keskustelut voivat syventää EU:ssa käytävää teemakohtaista oikeusvaltiokeskustelua ja tehostaa oikeusvaltiokertomuksen hyödyntämistä.

Valtioneuvosto ottaa huomioon komission Suomelle osoittamat suositukset, jotka huomioivat viime vuoden suositusten parissa tehdyn työn ja tarkentavat tavoitteen asettelua tältä osin. Suositukset huomioidaan näihin toimiin liittyvissä kansallisissa prosesseissa.

Pääasiallinen sisältö

Komission oikeusvaltiotoimet ja tiedonanto oikeusvaltioperiaatteen lujittamisesta unionissa

Komissio on vastuussa sen valvomisesta, että EU:n perussopimuksia ja niiden nojalla hyväksytyjä toimia noudatetaan. Komissio on ollut aktiivinen oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen lujittamista vahvistavassa työssä. Komissio on tehnyt tätä työtä laaja-alaisesti ja useita toisiaan täydentäviä välineitä käyttäen.

Komission vuonna 2019 antamassa tiedonannossa oikeusvaltioperiaatteen lujittamisesta unionissa todettiin, että komissio syventää oikeusvaltioperiaatteeseen liittyvän kehityksen seurantaa jäsenvaltioissa toteuttamalla oikeusvaltioperiaatetta koskevan tarkastelukierroksen, jonka osana se julkaisee vuosittain oikeusvaltiokertomuksen (E 17/2019 vp). Komission 30.9.2020 antama tiedonanto ”Oikeusvaltiokertomus 2020 - Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa” (COM(2020) 580 final) sisälsi komission ensimmäisen vuosittaisen oikeusvaltiokertomuksen (EJ 19/2020 vp). Tämän jälkeen komissio on antanut vuosittain oikeusvaltiokertomusta koskevan tiedonannon ja nyt käsiteltävä vuoden 2024 oikeusvaltiokertomus on järjestyksessään viides.

Komission viides vuotuinen oikeusvaltiokertomus 2024

Komission viides vuosittainen oikeusvaltiokertomus käsittää yleiskatsauksen oikeusvaltiotilanteen kehityksestä EU:ssa ja maakohtaiset luvut, joissa arvioidaan jäsenvaltiokohtaista oikeusvaltiotilannetta ja vuoden 2023 jälkeen tapahtunutta merkittävää kehitystä. Komissio on myös arvioinut sitä, miten jäsenvaltiot ovat noudattaneet ja edistäneet vuonna 2023 annettuja suosituksia. Jäsenvaltioille on osoitettu uudet jäsenvaltiokohtaiset suositukset.

Vuoden 2024 kertomuksessa tarkastellaan ensimmäistä kertaa myös laajentumisprosessissa pisimmälle edenneiden Albanian, Montenegron, Pohjois-Makedonian ja Serbian oikeusvaltiokehitystä. Tämän tarkoituksena on tukea maiden uudistuspyrkimyksiä ja varmistaa, että maat jatkavat oikeusvaltionsa kehittämistä edetäkseen kohti EU-jäsenyyttä. Laajentumismaille ei kuitenkaan tämän oikeusvaltiokertomuksen yhteydessä anneta suosituksia, sillä nämä annetaan vuotuisen laajentumispaketin yhteydessä.

Oikeusvaltiokertomuksessa on tarkasteltu väistyvän komission toimikauden aikana tehtyjä toimia oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi. Väistynyt komissio on monipuolistanut käytettävissä olevia oikeusvaltiovälineitä (esim. oikeusvaltiokertomus, ehdollisuusasetus jne.) sekä antanut aloitteita, joilla on ollut merkitystä myös oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi (mm. ehdotukset tiedotusvälineiden vapauden ja moninaisuuden edistämiseksi ja korruptiontorjunnan tehostamiseksi). Komission arvion mukaan EU:lla on nyt vuoteen 2020 verrattuna paremmat valmiudet havaita, ehkäistä ja käsitellä oikeusvaltioon liittyviä haasteita. Tämä lisää eurooppalaisten demokratioiden häiriönsietokykyä ja keskinäistä luottamusta EU:ssa sekä parantaa EU:n sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa edistämällä kilpailukyvyille ja kestäväille kasvuille suotuisaa liiketoimintaympäristöä.

Komission mukaan oikeusvaltiokertomuksesta on muodostunut todellinen myönteisiä uudistuksia liikkeellepaneva tekijä. Kaksi kolmasosaa (68%) vuonna 2023 annetuista suosituksista on toteutettu kokonaan tai osittain. Myönteisestä kehityksestä huolimatta joissain jäsenvaltioissa on edelleen järjestelmätason ongelmia ja tilanne on heikentynyt

entisestään. Kertomus on laadittu tiiviissä yhteistyössä ja vuoropuhelussa jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa ja se tukeutuu erilaisiin kansallisiin, kansainvälisiin ja muihin lähteisiin.

Maakohtaiset luvut perustuvat komission laadulliseen arvioon maiden oikeusvaltiokehityksestä. Tämän lisäksi kohdennettu sidosryhmäkonsultaatio tuotti komission mukaan arvokkaita huomioita niin yleiskatsaukseen kuin maakohtaisiin lukuihin. Kertomuksessa tarkastellaan oikeusvaltiokehitystä neljä oikeusvaltioperiaatteen sisältämän keskeisen osa-alueen avulla: i) oikeuslaitos, ii) korruptiontorjuntakehys, iii) tiedotusvälineiden moniarvoisuus ja vapaus, sekä iv) hallitusjärjestelmän osien keskinäinen valvonta (nk. checks and balances). Aiempien vuosien tapaan kaikille jäsenvaltioille on kertomuksen laatimisen yhteydessä tarjottu mahdollisuus osallistua prosessiin toimittamalla kirjallinen kannanotto sekä osallistumalla maavierailuun.

Kertomusta on kuvattu tarkemmin eduskuntaselvityksessä EJ 9/2024 vp.

Komission oikeusvaltiokertomuksen maakohtainen luku: Oikeusvaltiotilanne Suomessa

Suomea koskevassa maakohtaisessa luvussa todetaan, että Suomen oikeuslaitosta pidetään edelleen hyvin riippumattomana. Tuomioistuinjärjestelmän arviointia ja tulevaisuuden kehityssuuntia koskevan muistion jatkotoimena on asetettu työryhmä, jonka on määrä esittää päätelmänsä vuonna 2027. Lautamiesten nimittämismenettelyn uudistamiseksi on toteutettu joitakin toimia. Oikeudenhoitoa koskeva valtioneuvoston selonteko on edistänyt keskustelua oikeuslaitoksen kiireellisimmistä kysymyksistä. Kertomuksessa todetaan, että oikeudenkäyntimaksujärjestelmä on puhuttanut sidosryhmien keskuudessa. Yhdenmukaisempien ja laadukkaampien oikeusapupalvelujen järjestämiseksi perustettu valtakunnallinen Oikeuspalveluvirasto aloittaa toimintansa vuonna 2025 ja yleisten tuomioistuinten asianhallintajärjestelmän on odotettu olevan kokonaan käytössä vuonna 2024. Kertomuksessa todetaan, että oikeuslaitoksen resursseja on lisätty, mutta rakenteellisia puutteita on edelleen.

Kertomuksessa todetaan, että sidosryhmät pitävät Suomea edelleen yhtenä maailman vähiten korruptoituneista maista. Oikeusministeriö valmistelee parhaillaan korruptiontorjuntastrategiaan 2024–2027 liittyvää toimenpideohjelmaa. Kertomuksessa todetaan, että vaikutusvallan kauppaamista koskeva lakiesitys on jätetty odottamaan, eikä päätöstä lahjontaa koskevan lainsäädännön tarkistamisesta ole tehty. Ministereihin sovellettavan lahjomattomuus- ja vastuuvollisuuskehyksen vahvistamisesta ei ole tehty päätöstä, eikä heitä koskevia käytännesääntöjä ole hyväksytty. Avoimuusrekisterilaki on tullut voimaan, ja näin on luotu sähköinen avoimuusrekisteri ja päivitetty lobbauskehystä. Eduskunnalle on ollut määrä antaa syksyyn 2024 mennessä kaksi vireillä olevaa esitystä, jotka koskevat ministerien pyörövi-ilmiön rajoittamista sekä vaali- ja puoluerahoituksen läpinäkyvyyden lisäämistä. Kertomuksessa kuvataan, että julkisten hankintojen, kaupunkisuunnittelun ja alueidenkäytön suunnittelun on todettu olevan aloja, joilla korruptionriski on suuri. Julkisiin hankintoihin liittyviä korruptionriskejä pyritään torjumaan erilaisilla aloitteilla.

Kertomuksessa todetaan, että Suomessa tiedotusvälineiden kansallisten sääntelyviranomaisten tehtäviä ja rakenteita ollaan muuttamassa, ja niiden resurssit ovat pysyneet vakaina. Lehdistön eettisiä sääntöjä tarkistetaan parhaillaan, ja Julkisen sanan neuvoston käsiteltäväksi tulee edelleen yhä enemmän toimittajan etiikkaan liittyviä kanteluja. Valtioneuvosto on julkaissut median keskittymistä ja mediasisältöjen moninaisuutta Suomessa koskevan tutkimusraportin suosituksineen. Valtioneuvosto tutkii julkisen palvelun mediaa koskevan lainsäädännön mahdollista muuttamista. Kertomuksessa todetaan, että tiedonsaantioikeuden suhteen on tapahtunut jonkin verran edistystä, ja hallitus tutkii edelleen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mahdollista uudistamista. Raportissa todetaan, että toimittajien suojelun kehys on Suomessa edelleen vahva. Kansalliset

ihmisoikeusinstituutiot ovat ehdottaneet lainsäädäntömuutoksia asemansa vahvistamiseksi. Raportin mukaan kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset ovat edelleen laajat, mutta sidosryhmien mukaan keskustelu niiden roolista on koventunut.

Suomea koskevaa maalukua on kuvattu tarkemmin eduskuntaselvityksessä EJ 9/2024 vp.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Tiedonannot eivät ole oikeudellisesti sitovia.

SEU 2 artiklassa määrätään unionin arvoista. SEU 9 artikla sisältää määräykset EU:n perusoikeuskirjasta ja EU:n liittymisestä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen.

EU:n perusoikeuskirjassa vahvistetaan tietyt EU:n kansalaisille ja asukkaille kuuluvat oikeudet ja vapaudet. Perusoikeuskirja on oikeudellisesti sitova.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentissa tiedonannon käsittelyn vastuuvaliokuntana toimii kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE).

LIBE-valiokunta on antanut resoluutioluonnoksen vuoden 2024 oikeusvaltiokertomuksesta 9.1.2025. Resoluutioluonnosta käsitellään Euroopan parlamentin täysistunnossa 16.6.2025.

Parlamentti hyväksyi komission vuoden 2023 oikeusvaltiokertomuksesta resoluution helmikuussa 2024.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen käsittely 16.-17.6.2025.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.6.2025.

Euroopan komission tiedonanto: Oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen lujittaminen unionissa – tilannekatsaus ja mahdolliset jatkotoimet (E-kirje 17/2019 vp ja E jatkokirjeet 17/2019 vp, 6/2020 v, 19/2020 vp, 9/2021 vp, 7/2022 vp sekä SuVL 2/2019 vp).

Valtioneuvoston selvitys: Oikeusvaltiokysymykset Suomen puheenjohtajakaudella (E 16/2019 vp ja SuVL 2/2019 vp).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat perustuslaissa vahvistettuja Suomen valtiosäännön keskeisiä periaatteita, joihin Suomi on sitoutunut myös EU:n jäsenenä sekä osana kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan (perustuslain 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 3 momentti ja 2 luku).

Perusoikeuksista säättäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannoilla ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asetus yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi (2020/2092) on tullut voimaan vuoden 2021 alussa. Tarkoituksena on luoda ehdollisuutta oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen ja unionin varojen vastaanottamisen välille. Asetusta sovelletaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen sekä elpymis- ja palautumistukivälineeseen. Asetuksessa säädetään maksujen suorittamatta jättämisestä, pidättämisestä tai niiden takaisinperinnästä tilanteissa, joissa oikeusvaltion periaatteiden rikkominen jäsenvaltiossa vaikuttaa tai uhkaa vakavasti vaikuttaa unionin talousarvion moitteetomaan varainhoitoon tai unionin taloudellisten etujen suojaamiseen riittävän suoraan (ks. tarkemmin U 40/2018 vp jatkokirjeineen).

Puola ja Unkari nostivat maaliskuussa 2021 ehdollisuusasetusta koskevat kumoamiskanteet EU:n tuomioistuimessa. EU:n tuomioistuin hylkäsi maiden kumoamiskanteet helmikuussa 2022. Tuomioistuimen mukaan ehdollisuusasetuksella on asianmukainen oikeusperusta ja se on linjassa mm. SEU 7 artiklan mukaisen menettelyn kanssa. Komissio on antanut maaliskuussa 2022 asetuksen soveltamista tarkentavat suuntaviivat. Suuntaviivoissa on avattu mm. ehdollisuusasetuksen puitteissa toteutettavien toimenpiteiden edellytyksiä ja oikeusvaltioehdollisuusasetuksen suhdetta muihin lainsäädäntöinstrumentteihin. Komissio on käynnistänyt muodollisesti ehdollisuusasetuksen mukaisen menettelyn Unkarin osalta huhtikuussa 2022. Komissio antoi asiassa ehdotuksen neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi 18.9.2022. Komissio antoi 30.11.2022 arvionsa Unkarin korjaavien toimenpiteiden täytäntöönpanosta, jonka mukaan korjaavilla toimenpiteillä ei ole vastattu riittävällä tavalla Unkarissa havaittuihin puutteisiin. Komissio vahvisti aiemman arvionsa johtopäätökset neuvostolle 9.12.2022 toimitetussa kirjeensä. Neuvosto hyväksyi neuvoston täytäntöönpanopäätöksen kirjallisessa menettelyssä 15.12.2022. Komissio on sittemmin sekä 13.12.2023 että 16.12.2024 antamissaan päätöksissä katsonut, että Unkarin ilmoittamilla korjaavilla toimenpiteillä ei ole vastattu riittävällä tavalla Unkarin oikeusvaltiotilannetta koskeviin puutteisiin.

Euroopan parlamentti antoi syyskuussa 2018 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi sen toteamiseksi, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja. Unkarin SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisia kuulemisia on pidetty yleisten asioiden neuvostossa kahdeksan kertaa, viimeksi toukokuussa 2025 ja lisäksi yleisten asioiden neuvostossa on saatu tilannekatsaus ja käyty näkemystenvaihtoa useita kertoja.

Euroopan komissio on vuodesta 2010 lähtien julkaissut EU:n perusoikeuskirjan soveltamista käsittelevän vuosikertomuksen. Vuodesta 2021 alkaen vuosikertomus keskittyy perusoikeuskirjan soveltamiseen ja vaikutuksiin jäsenvaltioissa tietyllä aihealueella. Viimeisin vuoden 2024 kertomus keskittyy EU-rahoitukseen, jolla edistetään, suojellaan ja pannaan täytäntöön perusoikeuksia kaikkialla EU:ssa.

Asiakirjat

COM(2024) 800 final, SWD(2024) 826 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VNEUS, Maria Peltoniemi, puh: +358 295 60537

VAHVA-tunnus

EU/363/2024

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet